

Умри давомида бир марта ҳаж қилиш | Фикҳ дарслари (350-дарс)

19:00 / 23.10.2025 1006

???? ???? ???? ???? ???? ???? ????.

???????? ???? ???? ???? ???? ???? ?

????????? ??????????: «????????? ????????????? ??????

????? ???? ???? ?????? ???? ?????? ?????»?

??????? ???????: ??????? ??????? ??? ??????? ???????

??????? ???? ??? ?????? ???? ???? ?

??????? ???? ???? ???? ?????? ?????.

«???? ?????? ??????? ?????????????? ????????

?????????????????» ?????? ??????: «?????????? ???

????????????????? ?????????????? ??????? ?????? ??????

????????????? ?????????????? ??????????????????

????????????????????? ?????? ?????????????????????? ??????????

????????????????? ?????????????? ??????????? ??????? ???

????????????????????? ?????????? ?????????????????? ?????? ??????????

?????????????» . ?????????? ??????????? ??????????????????????

?????????????????????????.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бизга хутба қилиб:

«Эй одамлар! Батаҳқиқ, Аллоҳ сизга ҳажни фарз қилди. Бас, ҳаж қилинг!» дедилар.

Шунда бир киши:

«Ҳар йилими, эй Аллоҳнинг Расули?» дея уч маротаба сўрагунича жим турдилар.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ҳа, десам, вожиб бўлиб қолар эди ва қодир бўлмас эдингиз. Мен сизни тарк қилган нарсада сиз мени тек қўйинг. Албатта, сиздан олдин ўтганлар саволларининг кўплиги ва анбиёларига ихтилоф қилганлари туфайли ҳалок бўлганлар. Қачон сизга бир ишни амр

қилсам, уни қудратингиз етганича қилинг. Қачон сизни бир нарсадан қайтарсам, уни тарк қилинг», дедилар».

Муслим, Насойй ва Термизий ривоят қилишган.

Бу ҳадиси шарифда ҳаж ибодати иложини топган, шартларни ўзида мужассам қилган мўмин-мусулмонга умрида бир марта фарз бўлиши ҳақида сўз бормоқда.

Шу билан бирга, Ислом осонлик дини экани яна бир бор таъкидланмоқда. Агар Аллоҳ таоло истаса, ҳажни ҳар йили ёки умр бўйи бир неча бор фарз қилиб қўйиши мумкин эди. Аммо бандаларига меҳрибон Зот бу ибодатни кишининг умрида фақатгина бир марта фарз қилди.

???? ???? ???? ???? ???? ???? ???? ??: ???? ?

????????? ???? ????????? ??????? ?????????????

?????? ???? ???? ???? ???? ??: ???

??????? ???? ??? ?????? ?? ???? ???? ???? ???? ?

?????? ????????????? ??????: «???? ??????????

????????? ?????? ?????? ?????? ??????????».

??????? ???? ???? ???? ???? ???? ?

?????????.

Ибн Аббос розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади:

**«Ал-Акраъ ибн Ҳобис розияллоҳу анҳу Набий соллаллоҳу алайҳи
васалламдан:**

«Эй Аллоҳнинг Расули! Ҳаж ҳар йилими ёки бир мартами?» деб сўради.

«Йўқ. Фақат бир марта. Ким зиёда қилса, нафл бўлади», дедилар».

Абу Довуд, Ибн Можа ва Ҳоким ривоят қилишган.

Демак, ҳажнинг фарзлиги ҳар йили бир марта эмас, балки умрда бир марта. Ким ундан ортиқча ҳаж қилса, биттадан зиёдаси ихтиёрий – нафл ҳаж бўлади.

Фарз бўлиши билан дарҳол адо қилинади.

???? ???? ???? ???? ???? ???? ????.

????? ?????????? ??????? ?????????? ??????? ??????????????

??????: «???? ???? ???? ???? ????»

???? ?????? ?????????????? ???? ??????????????????».

?????? ???? ?????.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ким (ҳажга қодир бўлса-ю,) ҳаж қилмаса, хоҳласа, яҳудий бўлиб ўлсин, хоҳласа, насроний бўлиб ўлсин», дедилар».

Ибн Адий ривоят қилган.

???? ?????? ?????????? ??????? ?????? ?????????????
?????: ?????? ?????????? ?????? ??????? ?????? ??????????
?????????????: «????? ?????????? ?????????????
?????????????????????» . ?????????? ?????? ??????????
????????????????? ??????????: «????????????? ?????? ?????????????
????????????????? ?????????????? ?????????????????? ??????????????
?????????????????» .

Ибн Аббос розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ким ҳажни ирода қилса, шошилсин», дедилар».

Абу Довуд ва Аҳмад ривоят қилишган.

Имом Аҳмад «Чунки киши бемор бўлиши, улови йўқолиб қолиши ва узри чиқиб қолиши мумкин»ни зиёда қилган.

Ушбу ҳадиси шарифдан келиб чиқиб, кўпчилик уламолар: «Кишида имкон пайдо бўлиши билан, ўша йили ҳаж қилиш фарз бўлади. Уни кечга суриш мумкин эмас», дейдилар.

Аммо имом Абу Юсуф, имом Муҳаммад ва бошқалар: «...Бир муддат кечга сурса ҳам жоиз. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам, ҳаж ҳижрий бешинчи ёки олтинчи санада фарз бўлган бўлса ҳам, ҳижрий ўнинчи санага келиб ҳаж қилганлар», дейдилар.

???? ????????? ?????? ?????? ?????????? ??????: ?????

????????? ?????? ?????????? ?????? ?????????????? ??????????????:

«????? ?????????? ?????????? ?????????????????? ??????????????????

?????? ?????????? ?????????? ?????????? ?????????????? ???????

????????????? ?????? ?????????????? ?????????????????? ??????

????????????????????????? ?????????????? ?????????? ?????????? ?????????????? ???

?????????????: صَدَقَ سَبِيلًا إِلَيْهِ أَسْتَطَاعَ مَنْ أَلْبَيْتِ حُجَّ النَّاسِ عَلَى وَلَلَّهِ اللَّهُ.

????????? ??????????????????????..

Али розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам:

«Ким зод ва уни Байтуллоҳга элтадиган роҳилага эга бўлса-ю, ҳаж қилмаса, унинг яҳудий ёки насроний ҳолида ўлишининг фарқи йўқ. Бу Аллоҳнинг Ўз Китобида «Одамлардан йўлга қодир бўлганларига Аллоҳ учун Байтни ҳаж қилмоқ бурчдир», дегани учундир», дедилар».

Термизий ривоят қилган.

Бундан имкони бўлатуриб, ҳаж қилмаслик катта гуноҳ экани келиб чиқади. Бас, ўзида ҳаж шартларини мужассам қилган одам бошқа ҳамма ишини йиғиштириб қўйиб, энг аввало тезда ҳаж ибодатини қилишга шошилиши лозим. Кейин турли баҳоналар чиқиб, ҳаж қила олмай ўлиб кетса, катта

хайр ва баракадан маҳрум бўлган ҳолида кетади. Ҳадиси шарифнинг таъбирига эътибор берадиган бўлсак, ҳаж қилиш имконига эга бўлатуриб, узрсиз ҳаж қилмаган одам нафақат хайр ва баракадан маҳрум бўлади, балки ўта ноқулай ҳолда қолади. Чунки у Аллоҳ таолонинг таъкидланган амрини бажармаган бандадир.

Агар ёш бола эҳром боғлаганидан кейин балоғатга етиб қолса ёки қул озод қилинса, фарзини адо қилмаган бўлади.

Чунки у эҳром боғлаганда нафл учун боғлаган. Нафл нияти билан фарзни адо этиб бўлмайди.

Агар ёш бола эҳромини янгилаб, фарзни ният қилса, ҳажги тўғри бўлади. Лекин қул шундай қилса, ҳажги тўғри бўлмайди. Яъни эҳром боғлаганидан кейин балоғатга етиб қолган ёш бола аввалги эҳромини бузиб, фарз ҳажни адо этиш ниятида эҳром боғласа, тўғри бўлади. Чунки у аввал ўзи аҳл бўлмаган нарсани қилган эди. У балоғатга етгунича эҳром қоидаларини бузса ҳам, унга жазо лозим бўлмас эди. Аммо эҳром боғлаганидан кейин озод қилинган қул эҳромини янгилаб, фарзни ният қилса, ҳажги тўғри бўлмайди. Чунки қулнинг эҳроми лозим бўлиб, ундан чиқишга рухсат йўқ.

«Кифоя» китобининг иккинчи жузи асосида тайёрланди

Ушбу китоб Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2022 йил 5 октябрдаги 03-07/7013-рақамли хулосаси асосида чоп этилган.